Wąż w Piśmie Świętym

Władza nad grzechem

> A wąż był chytrzejszy niż wszystkie dzikie zwierzęta, które uczynił Pan Bóg. I rzekł do kobiety: Czy rzeczywiście Bóg powiedział: Nie ze wszystkich drzew ogrodu wolno wam jeść? – 1 Moj. 3:1.

W Piśmie Świętym wąż doczekał się wątpliwego wyróżnienia polegającego na tym, że jest jedynym przedstawicielem Bożego stworzenia, jaki został w szczególny sposób przeklęty. Na skutek sugestii węża, matka Ewa została zwiedziona aby spożyć owoc z drzewa poznania dobra i zła. Następnie, dała go Adamowi, a ten jadł z pełną świadomością, że czyni coś, co zostało zakazane przez Boga. W wyniku tamtych wydarzeń, cała ludzkość pogrążyła się na około 6000 lat w grzechu, chorobach, trudnościach i śmierci. Werset 14 tego samego rozdziału opisuje oświadczenie naszego Ojca Niebieskiego wydane w stosunku do węża: „Ponieważ to uczyniłeś, będziesz przeklęty wśród wszelkiego bydła i wszelkiego dzikiego zwierza. Na brzuchu będziesz się czołgał i proch będziesz jadł po wszystkie dni życia swego!” (1 Moj. 3:14).

Źródłosłów

Istnieje dziewięć słów w Piśmie Świętym, które są tłumaczone jako wąż; sześć w Starym Testamencie, a trzy w Nowym Testamencie. Trzy inne słowa godne uwagi żmija i bazyliszek (lub inaczej mówiąc, kobra).

Dwa najbardziej rozpowszechnione hebrajskie słowa opisujące węża to „nachash” i „tanniyn”. W Starym Testamencie, „nachash” służy do opisu węża w ogrodzie Eden. W wielu miejscach „nachash” jest również stosowany w połączeniu z „saraph”, które opisuje jadowite węże na pustyni. W Biblii Króla Jakuba „nachash” zawsze jest tłumaczone jako „wąż”.

Drugim powszechnym hebrajskim słowem jest „tanniyn”, które w całym Starym Testamencie tłumaczone jest również jako wieloryb, smok lub potwór morski. Czytając opis wyjścia narodu izraelskiego z Egiptu można dowiedzieć się, że laski Mojżesza i Aarona zostały zamienione w węże, „nachash” w przypadku Mojżesza (2 Moj. 4:3) oraz „tanniyn” w przypadku Aarona (2 Moj. 7:9).

Trzeci rozdział 1 Mojżeszowej nie jest pierwszym miejscem w Piśmie, gdzie pojawia się gatunek „węża”. 1 Moj. 1:21 wspomina stworzenie pierwszych form życia zwierzęcego. Były to wielkie wieloryby i morskie stworzenia. Słowa „potwory morskie” są tłumaczeniem słowa „tanniyn”, a które mogą być równie dobrze przetłumaczone jako „wąż”. W związku z tym, biorąc pod uwagę obfitość „tanniyn” w liczbie stworzonych zwierząt, można dojść do wniosku że była to jedna z przyczyn, dla której przeciwnik wybrał właśnie węża jako swe narzędzie do oszukania Ewy.

Wąż jako symbol władzy nad grzechem

Symbol węża odgrywał ważne i zróżnicowane role w życiu religijnym i kulturalnym starożytnego Egiptu, Kanaanu, Mezopotamii i Grecji. Z jednej strony, był on uznawany za symbol potęgi zła i chaosu, ale równocześnie był to symbol płodności, życia i uzdrawiania. Okazuje się zatem, że w większości starożytnych kultur, symbol węża miał dualistyczne znaczenie. Stwierdzenie to jest prawdziwe nawet dziś, ponieważ wąż nadal jest traktowany jako symbol zła i grzechu, a także uzdrowienia. Przykładowo, grecki bóg Asklepios, patron uzdrowień i medycyny, dzierżył laskę na której opleciony był wąż. Symbol węża nadal jest używany w dzisiejszych czasach w przypadkach związanych z medycyną i opieką zdrowia.

W Piśmie Świętym wąż reprezentuje „moc nad grzechem i złem”. W opisie 1 Moj. dotyczącym upadku człowieka, wąż nie był zły, ale został użyty przez przeciwnika, aby wywołać nieposłuszeństwo ojca Adama i wprowadzić grzech na świat.

W 2 Moj. 7:8-13 znajdziemy opis historii Mojżesza i Aarona przed faraonem: „Potem odezwał się Pan do Mojżesza i do Aarona, mówiąc: Gdy faraon powie wam: Wykażcie się jakim cudem, powiesz do Aarona: Weź laskę swoją i rzuć ją przed faraonem, a zamieni się w węża. Przyszedł więc Mojżesz z Aaronem do faraona i uczynili tak, jak rozkazał Pan. Aaron rzucił laskę swoją przed faraonem i jego sługami, a ona zamieniła się w węża. Wtedy także faraon wezwał mędrców i czarowników, a czarownicy egipscy uczynili to samo czarami swoimi. Każdy z nich rzucił laskę swoją i zamieniły się w węże. Ale laska Aarona połknęła laski ich. Lecz serce faraona pozostało nieczułe i nie usłuchał ich, tak jak Pan zapowiedział”.

W tym fragmencie wąż jest użyty jako symbol „władzy nad grzechem”. Aaron, który miał stać się pierwszym arcykapłanem narodu Izraelskiego, otrzymał polecenie rzucenia swojej laski na ziemię, gdzie zamieniła się w węża. „Mędrcy i czarownicy” w Egipcie byli w stanie odtworzyć ten cud, ale wąż Aarona połknął ich węże. Umiejętność czarowników, aby przekształcić swoje laski

w węże, może wskazywać na roszczenia fałszywych religii do władzy nad grzechem. Jest to szczególnie istotne w kontekście twierdzeń katolicyzmu, jakoby księża rzeczywiście posiadali prawo do odpuszczania grzechów. Inne religie posługują się różnymi innymi teoriami, dotyczącymi reinkarnacji, pielgrzymek i różnych form pokuty, które w podobny sposób prezentowane są jako narzędzia służące usunięciu lub zmniejszeniu kary za grzech.

Wąż Aarona pochłaniający fałszywe węże pokazuje sposób, w jaki Boży plan i odkupienie grzechu przeważy nad alternatywnymi propozycjami pochodzącymi od różnych religii.

W 4 Moj. 21 mamy opis historii, jak lud Izraela stał się niecierpliwy i zniechęcony z powodu trudności napotkanych na pustyni, przez którą podróżował. „I zaczął lud mówić przeciw Bogu i przeciw Mojżeszowi: Po co wyprowadziliście nas z Egiptu, czy po to, abyśmy pomarli na pustyni? Gdyż nie mamy chleba ani wody i zbrzydł nam ten nędzny pokarm. Wtedy zesłał Pan na lud jadowite węże, które kąsały lud, i wielu z Izraela pomarło. Przyszedł więc lud do Mojżesza i rzekli: Zgrzeszyliśmy, bo mówiliśmy przeciwko Panu i przeciwko tobie; módl się do Pana, żeby oddalił od nas te węże. I modlił się Mojżesz za lud. I rzekł Pan do Mojżesza: Zrób sobie węża i osadź go na drzewcu. I stanie się, że każdy ukąszony, który spojrzy na niego, będzie żył” (4 Moj. 21:5-8).

W tym opisie widzimy węża jako wyraz dzierżenia władzy nad grzechem. Jad węży spowodował śmierć bardzo wielu ludzi, w związku z czym zwrócili się do Mojżesza o wstawiennictwo u Boga w ich imieniu. Nie bez przyczyny apostoł Paweł w Liście do Rzymian 6:23 napisał, że „zapłatą za grzech jest śmierć”.

Wąż jako symbol Jezusa

Mojżesz polecił wykonać miedzianego węża i osadzić go na drzewcu. Od tej chwili, gdy wąż ukąsił jakiegoś człowieka, ten miał spojrzeć na węża miedzianego, aby żyć.

Ewangelista Jan napisał, że wąż miedziany był typem na naszego Pana: „I jak Mojżesz wywyższył węża na pustyni, tak musi być wywyższony Syn Człowieczy. Aby każdy, kto weń wierzy, nie zginął, ale miał żywot wieczny” (Jan. 3:14-15).

Tu znowu wąż przedstawiał „władzę nad grzechem”. Chociaż jad grzechu został wprowadzony między ludzi przez węża w Edenie, to wąż miedziany osadzony na drzewcu wskazał na Jezusa wywyższonego na krzyżu, który dobrowolnie zapewnił ofiarę okupu za Adama i całe jego potomstwo. Ta wielka ofiara zniweczy skutki klątwy, usuwając grzech i przywracając całą ludzkość do doskonałości.

Około 700 lat później wąż miedziany wciąż znajdował się w narodzie izraelskim, jednak tym razem sprawiedliwy król Ezechiasz został zmuszony do przeprowadzenia związanej z nim reformy religijnej. „On to zniósł świątynki na wyżynach, potrzaskał słupy i rozkruszył węża miedzianego [przekład angielski używa tutaj słowa „brąz”, do którego redakcja dodała następujący komentarz: Hebrajskie słowo użyte w tym miejscu oznacza „miedź”, która mogła być użyta w formie stopu z cyną, dającego brąz. Podobnie jak w Przybytku, miedź wyobraża doskonałe człowieczeństwo Chrystusa Jezusa], którego sporządził Mojżesz; do tego bowiem czasu synowie izraelscy spalali mu kadzidło, nazywając go Nechusztan. Na Panu, Bogu Izraela, polegał, tak że nie było po nim takiego jak on w gronie wszystkich królów judzkich, ani w gronie jego poprzedników, był przywiązany do Pana i nie odstępował od niego, przestrzegając przykazań, jakie Pan nadał Mojżeszowi” (2 Król. 18:4-6). Wąż miedziany stał się fałszywym bogiem, pokazując w ten sposób przebiegłość i subtelność działań przeciwnika. Używa on cech węża jako sidła i przeszkody.

Charakterystyka węża

Przebiegłość i subtelność węża jest również dobrze pokazana w ostatnich słowach patriarchy Jakuba, kiedy pod koniec swego życia błogosławił swoich dwunastu synów. Dan otrzymał dość dziwne błogosławieństwo: „Niech będzie Dan wężem na drodze, żmiją na ścieżce, co kąsa w pęcinę konia, tak że jeździec spada na wznak” (1 Moj. 49:17).

„Rogaty wąż” [przekład angielski], o którym mowa w tym fragmencie, jest prawdopodobnie gatunkiem pustynnych żmij, które posiadają szczególny charakter (żmija rogata). Ten wąż jest bardzo elastyczny – na tyle, że sądzono, że nie ma kręgosłupa. Chowa głowę pod piaskiem, pozostawiając ponad powierzchnią tylko wystające „rogi”, oszukując inne zwierzęta sprawiając wrażenie, że w tym miejscu znajduje się pokarm. Gdy nieostrożne zwierzę podchodzi, żmija szybko atakuje i zabija go.

Wielu komentatorów sugeruje, że ta wypowiedź Jakuba miała wskazywać na zwodniczość w działaniach tego pokolenia, które miało pokonać swoich wrogów nie tyle siłą i potęgą wojskową, co zręcznością. Dzięki opanowaniu umiejętności działania z zaskoczenia, miało ono zyskać przewagę nad swoimi wrogami, jak wąż kąsający nogę wędrowca. Możemy doszukać się pewnego podobieństwa między zachowaniem tego konkretnego węża, a grzechem. W Liście do Rzymian 7:7-25, apostoł Paweł omawia zwodniczość grzechu. Pisze on, że grzech mieszka w nas, zwodzi nas, a jego końcowym rezultatem jest śmierć (Rzym. 7:11).

Wszystkie myśli, postawa i zamiary serca są „zdradli-

wsze niż wszystko inne i niepoprawne” (Jer. 17:9, BT). Nasze myśli i postawa są zupełnie zdeprawowane. Podobnie jak żmija pustynna, grzech czyha w zasadzce, gotowy by zranić i zabić. Istota grzechu zwodzi nas w ten sposób, że znieczula nas na rozpoznanie oszustwa grzechu.

Inne przykłady

Istnieją inne fragmenty Starego Testamentu, w których wspomniane są węże, jednak nie odgrywają one kluczowej roli. W tych opisach odniesienie do „węża” ma charakter metafory, za pomocą której opisywany jest przeciwnik Boży.

> „W owym dniu ukarze Pan swoim twardym, wielkim i mocnym mieczem Lewiatana, zwinnego węża Lewiatana, węża skręconego, i zabije smoka morskiego” (Izaj. 27:1).

Werset ten obrazuje zniszczenie szatana, który jest porównywany do uciekającego, skręconego węża i smoka. To on użył węża aby wprowadzić grzech na świat i to on zostanie ostatecznie pociągnięty do odpowiedzialności za swoje czyny.

To porównanie szatana do węża jest powtórzone w Nowym Testamencie. „I zrzucony został ogromny smok, wąż starodawny, zwany diabłem i szatanem, który zwodzi cały świat; zrzucony został na ziemię, zrzuceni też zostali z nim jego aniołowie” (Obj. 12:9). Opis ten jest powtórzony w Obj. 20:1-2: „I widziałem anioła zstępującego nieba, który miał klucz od otchłani i wielki łańcuch w swojej ręce. I pochwycił smoka, węża starodawnego, którym jest diabeł i szatan, i związał go na tysiąc lat”.

Wąż jest również używany jako metafora niegodziwości i zła. „Bezbożni są odstępcami już od łona matki, kłamcy błądzą już od samego urodzenia. Mają jad podobny do jadu węża, do jadu głuchej żmii, co zatyka ucho swoje” (Ps. 58:4-5). To połączenie niegodziwości i zła powtórzone jest w modlitwie króla Dawida o ochronę przed złymi ludźmi: „Przewodnikowi chóru, Psalm Dawidowy. Wybaw mnie, Panie, od człowieka złego, od ludzi okrutnych ustrzeż mnie! Knują złe rzeczy w sercu, każdego dnia wszczynają spory. Ostrzą języki swe jak wąż, jad żmii jest pod wargami ich. Sela” (Ps. 140:1-4).

Inne wersety odnoszące się do żmij w większości przypadków mówią o rzeczywistych wężach i jadzie, jakim się posługują. Możemy być pewni, że te fragmenty również zawierają jakąś znaczącą symbolikę.

Proroctwo Izaj. 11 dostarcza nam pięknego obrazu tysiącletniego panowania naszego Pana. Zauważmy, że wąż, w jednej ze swoich różnych form, pojawia się nawet tutaj. Wersety 8 i 9 wspominają o czasach, kiedy „niemowlę bawić się będzie nad jamą żmii, a do nory węża wyciągnie dziecię swoją rączkę. Nie będą krzywdzić ani szkodzić na całej mojej świętej górze”. Oznacza to, że nadejdzie taki czas, kiedy wąż nie będzie już dzierżyć „władzy nad grzechem”. Jego jad nie będzie już ranił ani zabijał ludzi. Jego przebiegłość i umiejętność zwodzenia nie będzie już oszukiwać człowieka, ponieważ „ziemia będzie pełna poznania Pana jakby wód, które wypełniają morze” (Izaj. 11:9).

Jakubowski Brian